

Larisa Javernik

*Neli Kodrič Filipič:
Superga.*

*Ilustriral Damijan Stepančič.
Ljubljana: Mladika, 2015.*

Neli Kodrič Filipič v svojem literarnem ustvarjanju za otroke in mladi-
no pogosto posega po problemski tematiki. Njeni protagonisti navadno
izstopajo iz povprečja, so drugačni in zato velikokrat deležni psihičnega
ali fizičnega nasilja okolja, v katero so postavljeni. Takšen je tudi Hamid,
glavni junak stripa *Superga*, ki je nastal v sodelovanju z znanim slovenskim
ilustratorjem Damijanom Stepančičem.

Hamidova zgodba se začne tri leta in 6000 km stran od Slovenije, ko
talibani napadejo hazarsko območje, v katerem živi z materjo in sestra-
mi. Mati, v skrbeh za življenje zadnjega moškega družinskega člana, ga
pošlje na pot proti Zahodu. Svet, od katerega Hamid beži, je sicer res
nasilen in zatiralski, a je hkrati tudi njegov dom. Ko izgubi primarno
orientacijo in pripadnost, se zave, kako je sam. Takrat mu na pot kot
čudež pade stara superga, ki postane njegov kompas. Kompas, ki kaže
proti Zahodu in proti prostoru, kjer "ne pobijajo Hazarov". Triletna pot
ga vodi skozi Iran, Turčijo, Grčijo, Italijo in nazadnje v Slovenijo, kjer
pristane po pomoti, misleč, da je prispel v Švico. Vmes se Hamid sooča
s številnimi nevarnostmi in nezakonitimi dejavnostmi; spozna ljudi, ki
izkoristijo njegovo naivnost, spozna pa tudi ljudi, ki mu pomagajo in
postanejo nadomestek za izgubljeno družino. Še posebej močno vez sklene
z vrstnikom Alijem, s katerim pripotuje na cilj.

Avtorja se brez olepšavanja lotita pereče teme begunstva. Prizori so kruti in težki, prikazani brutalno resnično. Pokrajina, skozi katero poteka begunska pot, je natančno prikazana; spoznavna plat je torej, kot je za problemska dela običajno, precej poudarjena in se kaže v informacijskem bogastvu, ki ga strip kot celota posreduje bralcu. Zanimivi so podatki in podobe, ki se naslanjajo na hazarsko kulturo, ter zemljevid opravljene poti na zadnji strani. Stepančičeve temačne in močno zasenčene podobe dobro ujamejo sporočilnost stripa, še posebej zaradi uporabe različnih perspektiv, ki bralcu dovolijo, da postane udeleženec dogajanja, spet drugič pa samo opazovalec širše slike. Vendar se precej pogosto zdi, da nekatere nepomembne kadre ali premike predolgo razvija, tistim pomembnejšim pa občasno ne odmeri dovolj prostora. Podobno se zgodi z besedilom, ki bi lahko te vrzeli zapolnilo ali jih nadgradilo na drugi ravni; avtorjema neka-ko ne uspe doseči potrebne dialoščnosti med besedo in podobo. Strip tako zaradi nekaterih neposrečenih rezov in izbir v besedilu ter sliki občasno izgubi nekaj organskosti in pretočnosti. Tekoč razvoj zgodbe omejuje tudi zmedena časovna dramaturgija dogajanja, zaradi katere si bralec težko ustvari predstavo o dolgotrajnosti potovanja. Hamidova begunska odisej-ada je namreč zastavljena kot "vložena zgodba", kot reminiscenca, ki jo sproži nogometna tekma na igrišču slovenskega azila.

Najmočnejše so zagotovo sekvence, v katerih pride do interakcije med Evropejci in begunskimi pribežniki. Prvi tak stik se zgodi še na azijski celini ob jezeru Van, ko Hamid in Ali naletita na upokojski par, ki z avtodomom potuje po Turčiji. Upokojenca sta tujca, ki se v tuji državi očitno počutita varno in sta lepo sprejeta. Mladeniča opazita: "Evropejci so smešni. Hodi-jo po svetu in gledajo kraje. Midva pa se morava skrivati." Hamidove in Alijeve predstave o Evropi so vseskozi zelo idealizirane in nedolžne, Zahod je v stripu prikazan kot raj; v očeh begunskega dečka to pomeni: "Vsi so siti. In ni vojne." Ta predstava se ob prihodu v negostoljubno Grčijo hitro poruši. Ko Ali med burno plovbo čez Egejsko morje pade iz barke, mu Hamid reši življenje, a ob tem izgubi supergo. Izguba simbola svobodnega in obljubljenega Zahoda se ujema z izgubo naivnih pričakovanj o raju, ki naj bi ga pričakal. Grška obala, polna turistov, postane drugo središče trka dveh resničnosti in dveh življenjskih perspektiv. Tukaj tujci niso tako prijazno sprejeti – prestrašeni evropski turisti pobegnejo iz vode ali pa brezbrizno opazujejo vrsto utrujenih prišlekov. Ta sekvenca idejno izstopa, saj pri-kaže vso širino in globino begunske problematike, ki se v nadaljevanju še stopnjuje. Raj je poln žic, policijskega preganjanja in nasilja. Kljub vsemu se Hamidova pot zaključi optimistično: on in Ali spadata med tiste, ki jim

je vsaj začasno uspelo priti na varno. Ob koncu se zdi, da umanjka nekaj potrebne (samo)refleksije – Slovenija je namreč prikazana kot pozitivna izjema v Evropi, ki mlada begunca sprejme z odprtimi rokami, kljub temu da je resnična situacija precej bolj zapletena.

Kljub nekaterim strukturnim pomanjkljivostim ne smemo mimo dejstva, da *Superga* odpira pomembno problematiko sodobnega časa, ki nika-
kor ne sme ostati prezrta. Avtorja sicer ne izkoristita popolnoma poten-
ciala stripa kot pripovedne forme, a vseeno znotraj slovenske literarne (in
stripovske) produkcije spodbujata k dialogu in izobraževanju o begunstvu
in tujstvu ter kažeta na potrebo po človečnosti in solidarnosti. Begunski
pribežniki so običajno deležni stereotipnih oznak, v katerih ni prostora
za individualizem. S tem ko sta ustvarjalca *Superge* v glavno vlogo posta-
vila prezrtega in nezaželenega dečka ter mu dala prostor, da pove svojo
zgodbo, sta pomembno prispevala k rušenju družbenih predsodkov. S tega
stališča je knjiga zagotovo vredna obravnave v višjih razredih osnovne šole,
zanimiva pa je tudi za odrasle bralce.